

Opetusideoita ja -aineistoa – Pedagogiska idéer och läromaterial

Maaseutuopinnot tieteiden välisenä opintokokonaisuutena: Rural Studies -verkoston synty ja opiskelijoiden motiivit

TORSTI HYYRYLÄINEN & EEVA UUSITALO

Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto

Suomalaiselle yliopistokartalle on syntynyt uusi monitieteinen opintokokonaisuus. Rural Studies -yliopistoverkosto tarjoaa opiskelijoille korkeinta yliopisto-opetusta maaseutualalla, tuottaa maaseutualan monitieteiset maisteriopinnot sekä kehittää tieteiden välistä opetusta ja tutkimusta. Toiminnan tarkoituksena on luoda maaseutu-asiantuntijuutta sekä vahvistaa maaseutututkimuksen ja maaseudun kehittämisen osaamista Suomessa. Tässä kirjoituksessa esitellään lyhyesti Rural Studies -maaseutuopintojen syntyvaiheet sekä kuvataan ensimmäisten opiskelijavuosikurssien (2002–2005) opiskelijoiden ilmaisemia motiiveja hakeutua maaseutuopintoihin.

Rural Studies -yliopistoverkosto on perustettu vuonna 2002 ja siihen kuuluvat nykyisin Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Oulun, Tampereen, Turun ja Vaasan yliopistot sekä Åbo Akademi. Verkostoa koordinoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Verkosto on viidessä vuodessa luonut uuden opetuskokonaisuuden yliopistojen tarjontaan ja vastannut siten osaltaan yhteiskunnan ja työelämän vahvistuvaan kysyntään.

Verkoston synty – lyhyt historia

Ajatus yhteiskuntatieteellisestä maaseutuopetuksesta on elänyt monien maaseutututkijoiden ja alan opettajien ajatuksissa jo kolmisenkymmentä vuotta. Maaseudun suunnittelun seura perustettiin Helsingissä vuonna 1971, ja se toimi erityisesti valtionhallinnon virkamiesten, tutkijoiden ja kansalaisjärjestöjen toimijoiden monialaisena keskustelufoorumina parikymmentä vuotta.

1980-luvun puolivälissä Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan suunniteltiin yhteiskuntatieteellisen maaseutututkimuksen/maaseutusosiologian professuuria. Professuuria ei tullut. Hieman myöhemmin Euroopan laajuinen maaseutukampanja (1988) nosti maaseudun kielteiset näkymät laajasti esiin, mikä avasi kysyntää maaseudun kehittämislle. Perusope-

tuksen ja -tutkimuksen sijaan Helsingin yliopisto päätti investoida soveltavaan tutkimukseen ja koulutukseen. Tarkoitusta toteuttamaan se perusti Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukset Mikkeleeni ja Seinäjoelle vuonna 1988. Ainakin Joensuun yliopistossa oli samansuuntaisia pyrkimyksiä maaseutuopetuksen vahvistamiseksi. Yliopiston piirissä toimikin 1980–1990-lukujen vaihteessa Maaseutuinstituutti eri tieteenalojen ja laitosten yhteistyöelimenä. Aika ei kuitenkaan ollut vielä kypsä itsenäisen erikoistumisalan synnyttämislle suomalaisen yliopistokenttään.

Alan tutkijat ja maaseudun kehittämislle kiinnostuneet henkilöt alkoivat 1990-luvun alussa rakentaa vapaamuotoista ja aiempaa laajempaa yhteistyötä vuosittaisten tutkijatapaamisten merkeissä. Pari vuotta myöhemmin (1993) perustettiin *Maaseudun uusi aika* -lehti alan julkaisufoorumiksi. Vuonna 1999 perustettiin Iloantissa Maaseudun uusi aika -yhdistys. Niin lehti, tapaamiset kuin yhdistyskin vahvistivat syntyneitä verkostoa, ja käsitys maaseutututkimuksen kentästä ja sen kehitysmahdollisuuksista vankkeni (Hyyryläinen 1999).

Maaseudusta kiinnostuneiden toimijoiden monitahoinen vuorovaikutus on muodostunut keskeiseksi voimavaraksi pyrkimyksissä, joiden tarkoitus on ollut vahvistaa maaseutualan ammatillista kehitystä ja osaamisen kasvua. Ensin konkretisoitui ammatillisen täydennyskoulutuksen vahvistamisen tavoite, kun valtakunnallinen Maaseutu-PD (Professional development) -ohjelma alkoi vuonna 1998. Kyseisen hankkeen toimeenpanijoina oli paljolti samoja tahoja kuin nykyisessä Rural Studies -verkostossa.

Maaseutualan perusopetuksen rakenteiden kehittäminen nostettiin painokkaasti esiin kolmannen maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman valmistelun yhteydessä vuonna 2000. Ohjelman maaseutututkimuksen ja -opetuksen kehittämistä koskevassa osassa tehtiin tärkeitä paalutukset: vuosien 2001–2004 aikana Suomeen tulisi perustaa viisi maaseutualan professuuria sekä käynnistää verkosto-

yliopistomallinen Rural Studies -koulutusohjelma, jossa voi suorittaa maisteritutkinnon (Ihminen maaseutu... 2000: 74–77).

Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma oli keskeinen lähtökohta ja perusta monitieteisten maaseutuopintojen suunnittelun käynnistymiselle. Tätä tuki ratkaisevasti Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) vuodelle 2001 myöntämä rahoitus Yliopistollinen Rural Studies -koulutusohjelma -hankkeelle. Samanaikaisesti Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen Mikkelin yksikkö haki ja sai Itä-Suomen lääninhallitukselta Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen Rural Studies -opin- tokokonaisuuden pilotointi -hankkeelle. Näiden myötä käynnistyi monitieteisten maaseutuopintojen toteuttamisen suunnittelu yhteistyössä useiden yliopistojen maaseutututkijoiden kesken.

Yhteydet maaseutualan asiantuntijoihin ja edellä mainittuun tutkijoiden ja kehittäjien verkostoon olivat oleellisen tärkeitä valmisteluhankkeiden edistymisessä. Aktiivisin toimijajoukko on koostunut maaseutukysymyksiin erikoistuneista alue- ja maantieteilijöistä, mutta myös muiden tieteenalojen edustajia on koko ajan ollut mukana (esim. sosiologia, sosiaalipsykologia, taloustieteet, yrittäjyys, metsätieteet, ympäristö- ja kulttuuritutkimus).

Monitieteisten maaseutuopintojen Rural Studies -yliopistoverkoston perustana oleva sopimus allekirjoitettiin rehtorien ja hallintopäälliköiden toimesta seitsemässä yliopistossa kesäkuussa 2002. Verkoston jäseniksi tulivat Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Oulun, Tampereen, Turun ja Vaasan yliopistot. Tämän jälkeen verkosto on täydentynyt kolmella yliopistolla: Kuopion yliopisto liittyi verkostoon helmikuussa ja Lapin yliopisto marraskuussa 2003. Kymmenentenä yliopistona verkostoon on keväällä 2006 liittynyt Åbo Akademi. Ensimmäinen opiskelijahaku avattiin syksyllä 2002. ESR-hankkeen päätyttyä kesäkuussa 2004 verkoston toiminta siirtyi opetusministeriön rahoitukseen vuoden 2004 alusta.

Verkoston organisoituminen

Rural Studies on itsenäisten yliopistojen kumppanuusverkosto, jolla on verkottunut johtamis- ja hallintomalli. Rural Studies -opintojen kokonaisuudesta ja kehittämisestä vastaa *johtokunta*, jossa on edustus kustakin verkostossa mukana olevasta yliopistosta sekä verkostoa koordinoivasta yksiköstä. Johtokunnassa on myös Rural Studies -opiskelijoiden edustus. Verkoston piirissä annettavan opetuksen laadusta vastaavat ainelaitokset. Vastuulaitoksia ovat ne ainelaitokset, jotka tarjoavat Rural Studies -opinto-oppaassa esitettyä opetusta tai toimivat yliopistoissaan yhteyslaitoksina.

Verkoston hallinnosta ja yhteisistä palveluista vastaa koordinaatioyksikkö. Alusta asti koordinaatioyksikkönä on toiminut Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti (aiemmalta nimeltä Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus). Koordinaatioyksikkö ylläpitää Mikkeliissä verkko-opintotoimistoa, joka palvelee opiskelijoita ja opettajia mutta myös muita maaseutuaiheista kiinnostuneita (ks. Rural Studies – Monitieteiset maaseutuopinnot 2006).

Rural Studies -opiskelu ja opiskelijoiden motiivit

Maaseutuopinnot ovat osa kymmenen yliopiston opetusta. Opetus toteutetaan sekä intensiivi- että etäopetuksena. Ohjelmaan on erillinen haku, mutta ei omaa sisäänottoa. Opiskelijat valmistuvat oman yliopistonsa oppiaineista maaseutualan asiantuntijoiksi, ja he saavat jatko-opintokelpoisuuden omassa pääaineessaan. Opetus on pääosin suomenkielistä.

Maaseutuopinnoissa opiskelija erikoistuu maaseutukysymyksiin monitieteisestä näkökulmasta. Opetus antaa opiskelijoille tiedollisia ja taidollisia valmiuksia havaita, jäsentää ja ratkaista maaseudun tutkimiseen ja kehittämiseen liittyviä ongelmia kestäväällä tavalla. Maaseutuopintojen suorittaminen luo edellytyksiä ymmärtää maaseutuun vaikuttavien sosioekonomisten ja kulttuuristen muutosten taustoja ja yhteyksiä.

Maaseutukysymyksiin erikoistunut maisteri hallitsee maaseutupolitiikan järjestelmän ja toimintamekanismit sekä näkee paikallisen kehittämisen yhteydet eri tasoilla tehtävään päätöksentekoon. Hän hallitsee maaseutututkimuksen metodologiaa ja osaa soveltaa tutkimustietoa käytäntöön. Lisäksi hänellä on valmius organisoida ja johtaa laajalaisia maaseudun kehittämishankkeita, joissa paikallisten voimavarojen mobilisointi yhdistyy strategiseen kehittämiseen.

Verkosto tarjoaa maaseutualan maisteriopintoja tällä hetkellä kaikkiaan 99 opintopistettä. Opintoihin kuuluu lisäksi 20–40 opintopisteen laajuinen pro gradu. Ohjelmassa on tutkielmatyötä tukeva intensiivinen gradupolku-prosessi. Opintokokonaisuus on integroitu työelämään ja maaseutualan työmarkkinoiden tarpeisiin. Verkostolla on oma laatujärjestelmä, johon sisältyy sekä opiskelijättä työelämäpalaute. Opiskelijoiden sisäänotto on ollut vuosittain 27–37.

Maaseutualan monitieteisiin maisteriopintoihin on erillinen haku joka kevät. Opiskelijoita on haikutunut ohjelmaan suhteellisen hyvin. Heitä on nykyisin noin 95, ja opiskelijoiden lähtökohtien osalta ohjelman monitieteisyys on toteutunut hyvin. Jatko-opiskelijoita on hyväksytty jatkuvan

hakukäytännön mukaan, ja heitä on tällä hetkellä kaikkiaan 24. Opiskelijoista on kerätty perustiedot taulukkoon 1.

Miksi opiskelijat ovat hakeutuneet opiskelemaan maaseutuopintoja? Ymmärtääksemme opiskelijoidemme motiiveja tarkastelimme vuosien 2002–2005 Rural Studies -hakulomakkeiden (yhteensä 129 hakemusta) perusteella sitä, miten hakijat ovat perustelleet hakemuksensa. Usein toistuvia ja varsin rationaalisia hakuperusteita ovat, että opinnot tukevat aineyhdistelmää ja tulevaa tutkin-

toa, ja että Rural Studies -opinnoista saa koottua sopivan laajuisen sivuainekokonaisuuden. Tämän lisäksi motiivit ovat monet.

Maaseudulta maaseudun kehittäjäksi

Suuri osa vastaajista perustelee hakemustaan sillä, että he itse ovat maaseudulta kotoisin. He ovat viettäneet lapsuutensa maaseudulla ja tuntevat läheistä kuuluvuutta omaan kotiseutuunsa, jopa niin paljon, että se on ”osa minua”, kuten eräs hakija kirjoittaa.

Taulukko 1. Vuosina 2002–2005 aloittaneet Rural Studies -perustutkinto- ja -jatkotutkinto-opiskelijat.

Yliopisto	lkm	%	Ikä RS-opintojen alussa	lkm	%
Helsingin yliopisto	17	13,3	20–24 vuotta	49	38,3
Joensuun yliopisto	20	15,6	25–29 vuotta	46	35,9
Jyväskylän yliopisto	16	12,5	30–34 vuotta	15	11,7
Kuopion yliopisto	9	7,0	yli 35 vuotta	18	14,1
Lapin yliopisto	4	3,1	Yhteensä	128	100,0
Oulun yliopisto	21	16,4			
Tampereen yliopisto	15	11,7			
Turun yliopisto	16	12,5	Kotilääni	lkm	%
Vaasan yliopisto	10	7,8	Etelä-Suomen lääni	16	12,5
Yhteensä	128	100,0	Länsi-Suomen lääni	55	43,0
			Itä-Suomen lääni	24	18,8
Sukupuoli	lkm	%	Oulun lääni	22	17,2
Miehiä	12	9,4	Lapin lääni	3	2,3
Naisia	116	90,6	Ei tietoa	8	6,3
Yhteensä	128	100,0	Yhteensä	128	100,0
Pääaine				lkm	%
Aluetiede, maantiede (aluetiede, maantiede, suunnittelumaantiede, kulttuurimaantiede, yhteiskuntamaantiede, luonnonmaantiede)				43	33,6
Yhteiskuntatieteet (yhteiskuntapolitiikka, sosiologia, sosiaalipsykologia, sosiaalipolitiikka, kansainväliset suhteet, kunnallisala, hallintotiede, tiedotusoppi, yleinen valtio-oppi, matkailututkimus, hallintotiede)				26	20,3
Maa- ja metsätaloustieteet (metsäympäristön hoito ja suunnittelu, kotieläintiede, maatalous, maatalouspolitiikka, kotitaloustiede, elintarvike-ekonomia)				15	11,7
Ympäristö- ja biotieteet (ympäristönsuojelutiede, ympäristötiede, eläinbiotekniikka, ympäristöbiologia, ympäristöhygieniä, soveltava eläintiede)				12	9,4
Humanistiset tieteet (suomen historia, englantilainen filologia, etnologia, informaatiotutkimus, kotimainen kirjallisuus, kulttuuriantropologia, kulttuurihistoria)				10	7,8
Taloustieteet (taloustiede, yleinen laskentatoimi, yrittäjyys, tilastotiede)				10	7,8
Kasvatustieteet (kasvatustiede, kehityspsykologia, taidekasvatus, varhaiskasvatus, yhteisöviestintä)				6	4,7
Oikeustieteet (ympäristöoikeus, kunnallisoikeus)				2	1,6
Muut (hoitotiede, tietojärjestelmätiede, arkkitehtuuri)				4	3,1
Yhteensä				128	100,0

Kotiseutuhenki ja kotiseuturakkaus elävät edelleen nuorissa sukupolvissa, ja tämä on voimakas motiivi haaveille työllistyä maaseudun kehittäjäksi, erityisesti oman kotikunnan kehittämistehtäviin. Omaan lapsuuteen liittyvä nostalgia on luettavissa hyvin monista hakemuksista. Siihen liittyy vahva, suorastaan emansipatorinen halu pitää maaseutu tulevaisuudessakin asuttuna ja vireänä. Talonpoikainen ajatus menneiden ja tulevien sukupolvien ketjusta ja vahvoista juurista näkyy myös kirjoituksissa: ”perimmäinen motiivini maaseudun kehittämiseen on turvata omille lapsilleni realistinen mahdollisuus valita maaseutu vaihtoehtona asua ja elää”.

Rural Studies -opintoihin hakeutumisen taustalla saattaa olla hyvinkin henkilökohtaisia syitä. Kokemus maaseudusta lapsuuden kasvuympäristönä yhdistyy usein tietoisuuteen ongelmista, joita erityisesti maanviljelijät ovat joutuneet kohtaamaan viime vuosina. Maaseudun arjen tuntemuksen vastapainoksi etsitään mahdollisuutta ja keinoja tarkastella maaseutua laajemmasta näkökulmasta. Opiskelijat ovat seuranneet läheltä omien vanhempiensa kamppailua EU:n mukanaan tuomien ongelmien kanssa ja haluavat välineitä tämän konfliktin syvempään ymmärtämiseen. Maaseutuidentiteetti on vahvasti läsnä, ja sen myötä halu ”olla tulevaisuudessa mukana siinä joukossa, joka valvoo ja kehittää maaseutumme etuja sekä arvoja”.

Kommenteista voi lukea rivien välistä, että maalla vietetty lapsuus antaa erityisen pätevyiden tutkia ja ymmärtää maaseutua ”oikein”. Maaseutu- tausta ja sen myötä saadut kokemukset ovat kimmokkeena päästä kehittämään maaseutua, ja maaseutuopinnoista toivotaan löytyvän työkalut maaseudun ”tämän hetkisten haasteiden tunnistamiseen”.

Maaseudun kehittämistyöstä yliopiston penkille

Suomen EU-jäsenyys on tuonut mukanaan paljon työllistymismahdollisuuksia erilaisissa hankkeissa. Myös maaseudun kehittämistyö on ammattimaistunut. Alan koulutus akateemisille on kuitenkin ollut lähinnä projektien hallinnan koulutusta, mutta sisältöpainotteinen täsmäkoulutus tietyille alalle ja kyseisen alan erityiskysymyksiin on ollut vähäisempää. Hanketyön lisääntymisen myötä näyttää kehittyneen erityinen kehittäjien ammattikunta, johon kuuluvat haluavat laajempaa tietoa aihepiiristä, muutenkin kuin hankehallintoon liittyen. Myös sellaista henkeä on aistittavissa, että Rural Studies takaa maaseudun kehittäjän virallisen pätevyuden. Joka tapauksessa opintonsa työelämään siirtymisen vuoksi keskeyttäneitä on aktivoitunut uudestaan jatkamaan yliopisto-opintojaan Rural Studies -verkostossa.

Kehittämistyössä jo kannuksia saaneet uskovat voivansa tuoda hankkeissa hankittua käytännön osaamista ja tietämystä opintoihin. Joku kirjoittaa, että hänellä olisi ”paljon annettavaa muille opiskelijoille”, eräs toinen sanoo tuovansa ”terveysiä kyliltä ja toisaalta vievänsä sinne vaikkapa verkostoajattelua”, eli hän mieltää itselleen välittäjän roolin yliopiston ja kylän välillä. Kentällä toimineet ovat havainneet omassa työssään maaseudulla tapahtuneen muutoksen ja sen, että ihmiset ovat halunneet puhua maaseudusta ja sen tulevaisuudesta: ”työssäni olen ollut yhteydessä erityisesti ikääntyviin maatalousyrittäjiin ja sitä kautta heidän ongelmansa, mutta myös sisukkuutensa on tullut tutuksi”. Rural Studies -opinnot vastaavat arjessa, käytännön työssä jo esiin nousseisiin kysymyksiin. Eräs toinen opiskelija mainitsee, että haastatellessaan tutkimustaan varten hevosihmisiä häneltä on kysytty, miten ja mistä hevositalousyrittäjä voi saada rahoitusta omille yritysideoilleen, mikä oli hänelle pontimena hakeutua maaseutuopintoihin.

Luonto – ympäristö – maaseutu

Ihmisten mielissä ympäristö, maisema ja maaseutu kietoutuvat toisiinsa. Opiskelijat, joita kiinnostavat ympäristökysymykset, hakeutuvat kernaasti opiskelemaan myös maaseutuasioita:

Haluan kehittyä ympäristö- ja maaseutualan asiantuntijaksi; ympäristöalan osaamista minulta jo löytyy, mutta se ei vielä tulevaisuuden työmarkkinoilla riitä; haluan lisätä tietämystäni myös maaseudun erityiskysymysten osalta. Tuleva työnkuvani on hankkeiden koordinoimista, joista yhä useampi keskittyy maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseen.

Hakijoissa on ollut useita luonnontieteilijöitä, joilla on halu laajentaa osaamista yhteiskuntatieteiden puolelle. Yksi perustelu on ollut, että harvinaisemalla aineyhdistelmällä on helpompi saada esimerkiksi maaseudun kehittäjän töitä, eli maaseutuopinnoilta odotetaan osaamista ja valmiuksia, joilla on kysyntää työmarkkinoilla. Kilpailu työpaikoista on kiristynyt, ja se näkyy muun muassa kahden tutkinnon suorittaneiden määrän lisääntymisenä. Maaseutualallakaan erikoistuminen yhteen kapeaan sektoriin ei riitä. Tutkinnoista halutaan laaja-alaisempia, ja aineyhdistelmävalintaan vaikuttavat myös hyötynäkökohdat: ”valmistuttuani työni sijoittuu mahdollisesti tuotantoeläinten pariin, ja siten maaseudulle. Mielestäni olisi hyödyllistä, jos tutkintooni sisältyisi maaseutuopintoja”.

Puhe kestävästä kehityksestä on laajentunut käsittämään myös sosiaalisen ja taloudellisen kestä-

vyiden, ja kokonaisvaltaisesti maailmaa katsovat ihmiset haluavat ottaa myös sen haltuunsa:

Opinnoissani painopiste on ollut maanviljelyn ja sen kautta koko maaseudun kestävä kehityksen tarkastelussa ekologisesta näkökulmasta. Haluaisinkin RS-opintojen laajentavan katsantokantaani ja antavan konkreettisesti uusia ideoita ja välineitä kestävä kehityksen ja kestävä luonnonvarojen käytön edistymiseksi maaseudulla.

Joustavat opiskelumuodot houkuttelevat

Rural Studies -opinnoissa on tarjolla useita opintojaksoja, jotka voi suorittaa verkossa etäopiskeluna. Mikäli kurssiin sisältyy lähiopetusta, ne järjestetään 1–2 päivän intensiivikursseina. Säännöllistä päivätyötä tekeville ja kauempana yliopistopaikakunnasta asuville etäopiskelu ja lyhyet intensiivijaksot soveltuvat: ”vakituudesta työpaikasta johtuen intensiivikurssit ja etäopiskelu sopivat minulle oikein hyvin. Matkat eivät ole ongelma”. Verkko-opintomahdollisuus lisää ohjelman kiinnostavuutta, ja vaikkei kukaan Rural Studies -opintoja pelkästään verkko-opintojen takia valitse, se on lisäkannustin hakemiselle ohjelmaan. Joillekin verkko-opiskelu on uusi tapa työskennellä, ja siksi houkutteleva.

Eräs usein kysytty kysymys on opintojen kustannukset, erityisesti matkustamisesta aiheutuvat kulut. Tosiasia on, että taloudelliset seikat vähentävät osallistumista intensiivijaksoille, mikäli niitä pidetään kauempana omalta asuinpaikkakunnalta. Toisaalta joukossa on myös niitä, jotka nauttivat matkustamisesta ja saavat siitä paljon irti. Sellainenkin ilmiö on ollut havaittavissa eräiden verkkokurssien palautteiden perusteella, että verkkokurssit motivoivat osallistumaan lähijaksoille, koska halutaan nähdä ja tavata uusia opiskelutovereita.

Maaseutu tutkimuksessa ja monissa tieteissä

Kaiken kehittämiskohinan lisäksi maaseutu ymmärretään toki myös relevantiksi ja mielenkiintoiseksi tutkimuskohteeksi sinällään:

Haluan perehtyä yhteiskunnan muuttumisen vaikutuksiin sekä yksilön ja perheen tasolla että laajemmin suomalaisissa maaseutuyhteisöissä. Maaseutupolitiikan vaikutus ihmisten syrjäytymisen ja selviytymisen kysymyksiin myös kiinnostaa.

Verkosto kokoaa yhteen suomalaista maaseutualan tutkimusta. Tämän tarpeellisuus kiteytyy toiveessa, jonka eräs opiskelija esittää: ”maaseutuopinnot antaisivat loistavan tilaisuuden tutustua muihin yliopistoihin ja niihin ihmisiin, jotka tällä hetkel-

lä edustavat uusinta tietoa ja taitoa maaseutututkimuksessa”. Opiskelijat odottavat opinnoilta kriittisyyttä ja dialogisuutta:

Näen RS-verkoston kotipesänä, jossa tulisin saamaan omalle tämän hetkisellemme tutkimusaihiolleni asiantuntevaa ohjausta. Toivon saavani opiskella ympäristössä, jossa mukana on sekä asiantuntevia kyseenalaistajia että maaseudun kehittämiseen ja tutkimustoimintaan perehtyneitä keskustelukumppaneita.

Ei pidä unohtaa myöskään sitä, että kaikissa suomalaisissa yliopistoissa ei ole satunnaisia kursseja lukuun ottamatta maaseutuaiheisia opintoja tarjolla. Erityistä tilausta on sellaisilla opiskelijoilla, jotka ovat tekemässä maaseutuaiheeseen liittyvää gradua: ”gradupolku tarjoaisi lisäarvoa ja keskustelukanavan graduntekopro sessiin”.

Maaseutuopintoihin voi päätyä myös kiertoteitse muiden aihepiirien kautta. Eräs opiskelija kirjoittaa törmänneensä maaseutuproblematiikkaan muun tutkimuksensa yhteydessä: ”alueellista kehitystä käsittelevien tutkimusten yhteydessä olen useasti törmännyt myös maaseutua koskeviin ja siuvaaviin kysymyksiin”.

Monitieteisen lähestymistavan kykyyn vastata maaseudun haasteisiin uskotaan: ”suomalaisessa maaseudussa on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia, jonka käyttöönottoa pitäisi pyrkiä tehostamaan poikkitieteellisenä koulutuksena”. On mielenkiintoista nähdä, miten innokkaasti opiskelijat suhtautuvat monitieteisyyteen. Sen kautta odotetaan syntyvän ”hedelmällisiä ja kiinnostavia näkökantoja ja ideoita, keskustelua”. Myös kurssipalautteessamme monitieteisyys, mahdollisuus oppia muidenkin tieteenalojen silmälasien lävitse katsottua maaseudusta, mainitaan usein yhdeksi opintojakson tärkeimmistä anneista.

Mahdollisuus verkostoitua lähellä maaseutua

Vahva käytäntöyhteys maaseutuopintoihin tulee jo edellä mainituista asioista, eli opiskelijoiden maaseututaustasta sekä työelämäkokemuksesta. Maaseutuopinnoista on tarkoituksella rakennettu sellaiset, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin käytännön työssä tarvittavia vaatimuksia, ja antavat opiskelijoille sellaisia tietoja ja taitoja, joilla he pärjäävät työelämässä. Samaten on pidetty tärkeänä vahvaa yhteyttä käytännön toimijoihin, maaseudun kehittäjiin, maaseutututkijoihin ja maaseutupolitiikkaa tekeviin kansalaispiireihin. Taustalla on ajatus, että opiskelu ei ole pelkästään luentosali- tai virtuaalioppimista, vaan siihen sisältyy myös sosiaalisten taitojen oppimista, työn tekemistä yhdessä muiden ihmisten kanssa. Siksi Rural Studies -verkostossa on pidetty tärkeänä, että opiskelijat

voivat aloittaa verkostoitumisen jo opiskeluaikana, ryhtyä omien tulevaisuuden verkostojensa kutomiin. Sitä opinnoilta myös toivotaan ennakkoon:

Näen yo-verkoston tarjoamat opinnot loistavana mahdollisuutena luoda yhteyksiä muihin maaseudun kehittämiseen kiinnostuneisiin opiskelijoihin ja kehittää tieteiden välistä yhteistyötä.

Maaseutu–kaupunki -vuorovaikutus

Hakuperusteluissa on joitain ajatuksia herättäviä oivalluksia siitä, mitä maaseutu voi olla ja kuinka sitä voi oppia katsomaan uudella tavalla. Kirjoituksista voi löytää esimerkiksi havaintoja ajankohtaisesta maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen problematiikasta. Eräs opiskelija muutti Etelä-Suomesta lähemmäksi maaseutua, ja oivalsi oman tulevaisuutensa ja työmahdollisuutensa löytyvän maaseudulta:

Muutto ruuhka-Suomesta pienemmälle paikkakunnalle oli erittäin positiivinen kokemus ja tätä kautta heräsi kiinnostus olla mukana vaikuttamassa ja kehittämässä työnteon ja elämisen mahdollisuuksia ruuhka-Suomen ulkopuolellakin.

Kaupunki–maaseutu -rinnastuksissa maaseutu asemoituu usein vastaanottavaksi osapuoleksi. Maaseutumaisessa Suomessa maaseutu on kuitenkin kaupungissakin lähellä ja läsnä, ja niiden välinen suhde mieltyy hakijoiden ajatuksissa mutkattomasti:

Maaseudun ympäröimässä pikkukaupungissa akateemisille ei ole runsaasti töitä tarjolla. Ympäröivän maaseudun tuntemus ja sen kehittäminen tai tutkiminen voisi tarjota niitä.

Rural Studies -verkoston tulevaisuus

Yhteiskunnallinen tilanne muuttui erityisesti 2000-luvun puolella otolliseksi maaseutua koskevien yliopistollisten opetushankkeiden edistämiseen. Rural Studies -yliopistoverkosta ja yliopistollisia maaseutuopintoja on tavoitteellisesti ja konkreettisesti

edistetty vuodesta 2000 alkaen. Tulosten saavuttamisen taustalla ovat olleet eri yliopistoissa asiaan sitoutuneet tutkijat ja opettajat. Samanaikaisesti edennyt uusien, määräraikaisten maaseutuprofessuurien synty on vahvistanut yliopistollisen maaseutuopetuksen kehittymistä. Maaseutuopetus näyttää myös kohdanneen opiskelijoiden odotukset.

Verkoston viisivuotista historiaa varovaisesti taaksepäin katsoen voi todeta, että tämä uusi yliopistollinen opintokokonaisuus on edelleen kovin hauras ja haavoittuva, sekä toistaiseksi suhteellisen tuntematon tuote maisteriopintojen kilpailentilä. Verkosto on laajentunut kattamaan kymmenen suurinta maamme monitieteistä yliopistoa ja maaseutuopetusta verkostossa antaa kaikkiaan noin 20 alan opettajaa. Lähtökohdat ja edellytykset ovatkin hyvät, mutta toiminta tapahtuu edelleen pääasiassa projektirahoituksen turvin, mikä lisää epävarmuutta tulevasta.

Yliopistojen välinen verkostomainen toiminta on Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana voimistunut merkittävästi ja tieteenalaverkostojen yhteistyö on lisääntynyt. Siinä työssä myös Rural Studies -verkosto on aktiivisesti mukana. Yliopistojen rakenteellisessa uudistumisessa Rural Studies -verkostolla on paikkansa maaseutualan tieteiden välisen opetuksen ja yliopistojen välisen verkostomaisen yhteistyön edistäjänä. Verkoston piirissä toimivilla ihmisillä on vahva käsitys siitä, että alan opetukselle on Suomessa ja maailmalla kysyntää. Alan asiantuntijatarpeen kasvu on selkeästi nähtävissä, ja esimerkiksi Euroopan unionin laajentuminen uusiin jäsenmaihin lisää asiantuntijoiden tarvetta nähtävissä olevassa tulevaisuudessa.

KIRJALLISUUS

- Hyyryläinen, T. (1999). Maaseutututkimuksen järjestyksen 1990-luvun merkkipaaluja. *Maaseudun uusi aika* 7: 3, 51–56.
- Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupolitiikka. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2000–2004 (2000). *Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu* 8. 176 s.
- Rural Studies – Monitieteiset maaseutuopinnot (2006). 5.9.2006. <www.ruralstudies.fi>